กฎหมาย
สำหรับสตรีที่น่าสนใจ

กฎหมายที่เลือกปฏิบัติต่อสตรีที่ได้รับการแก้ไข

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กฎหมายที่เลือกปฏิบัติต่อสตรีที่ได้รับการแก้ไข

ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ เมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๒๘ และมีผลบังคับใช้วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๒๘ ส่งผลให้รัฐบาลต้องใช้อนุสัญญาดังกล่าวเป็นแนวทางในการพัฒนานโยบาย มาตรการ กลไก แผนงาน โครงการที่เกี่ยวกับสตรี โดยมาตรการสำคัญประการหนึ่ง คือ การแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่างๆ เพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในรูปแบบต่างๆ และส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคระหว่างหญิงและชายในสังคม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทได้มีบทบัญญัติไว้ชัดเจนในมาตรา ๓๐ ว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติต่อบุคคลเพราะเหตุความแตกต่างในเรื่อง **"เพศ"** จะกระทำมิได้

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในฐานะหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิสตรีและส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย จึงได้ร่วมกับภาคีเครือข่ายทบทวนกฎหมายที่เห็นว่ายังมีการเลือกปฏิบัติต่อสตรี และผลักดันจนกฎหมายหลายฉบับได้รับการปรับปรุง แก้ไข และมีผลใช้บังคับแล้ว ดังนี้

๑. พระราชบัญญัติชื่อบุคคล

ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๔๘ มีผลบังคับใช้วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๘ สาระสำคัญของกฎหมายเดิม (พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๘) มาตรา ๑๒ กำหนดให้หญิงมีสามีให้ใช้ชื่อสกุลของสามี

วัตถุประสงค์ของการแก้ไข เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมและความเสมอภาคระหว่างหญิงและชาย และสอดคล้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ผลของการแก้ไข คู่สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของตนเองหรือคู่สมรสก็ได้ และเมื่อการสมรสสิ้นสุดลง (หย่าหรือศาลพิพากษา) ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน แต่หากการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย คู่สมรสที่มีชีวิตอยู่มีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นต่อไปได้ หากจะทำการสมรสใหม่ ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนเองก่อน

๒. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๐ มีผลบังคับใช้วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๐

สาระสำคัญของกฎหมายเดิม ๑) ชายคู่หมั้นเท่านั้นที่สามารถเรียกค่าทดแทนจากชายอื่นที่ร่วมประเวณีหรือข่มขืนกระทำชำเราหญิงคู่หมั้น

๒) สามีอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องหญิงอื่นฉันภริยา ภริยาฟ้องหย่าได้ แต่หากผู้ชายมีชู้ภริยาฟ้องหย่าไม่ได้ ในขณะที่หญิงมีชู้สามีสามารถฟ้องหย่าได้

วัตถุประสงค์ของการแก้ไข เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมและความเสมอภาคระหว่างหญิงและชาย และสอดคล้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ผลของการแก้ไข ๑) ชายหรือหญิงคู่หมั้นสามารถเรียกค่าทดแทนจากผู้อื่นที่ร่วมประเวณีหรือข่มขืนกระทำชำเราคู่หมั้นของตนได้

๒) สามีหรือภริยาอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันภริยา หรือสามีเป็นชู้หรือมีชู้ หรือร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิณ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

๓. ประมวลกฎหมายอาญา

ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๐ มีผลบังคับใช้วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๐

สาระสำคัญของกฎหมายเดิม ๑) ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราหญิงอื่นซึ่งมิใช่ภริยาของตนมีความผิด ๒) ผู้ใดกระทำชำเราเด็กหญิงอายุไม่เกินสิบห้าปีซึ่งมิใช่ภริยาของตนมีความผิด ไม่ว่าเด็กหญิงนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

วัตถุประสงค์ของการแก้ไข ๑) เพื่อให้การคุ้มครองผู้หญิงซึ่งเป็นภริยา รวมทั้งได้ขยายผลครอบคลุมไปถึงผู้ชายและเด็ก (หญิงและชาย)

๒) เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิของเด็กทุกคน (หญิงและชาย)

ผลของการแก้ไข ๑) ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นมีความผิด ๒) ผู้ใดกระทำชำเราเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปีซึ่งมิใช่ภริยาหรือสามีของตนมีความผิด มีการเพิ่มคำนิยามคำว่า "กระทำชำเรา" โดยได้ให้คำจำกัดความเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการตี ความนอกจากนั้น กฎหมายยังได้มีบทบัญญัติเพื่อสร้างความสมานฉันท์และดำรงไว้ซึ่งสถาบันครอบครัวอีกด้วย

๔. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๐ มีผลบังคับใช้วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๐

สาระสำคัญของกฎหมายเดิม (การทุเลาการบังคับโทษหญิงตั้งครรภ์ที่ต้องรับโทษ)

๑) ศาลมีอำนาจสั่งทุเลาการบังคับให้จำคุกไว้ก่อนจนกว่าเหตุอันควรทุเลาหมดไป ดังนี้

(๓) จำเลยมีครรภ์ตั้งแต่เจ็ดเดือนขึ้นไป

(๔) จำเลยคลอดบุตรแล้วยังไม่ถึงเดือน

วัตถุประสงค์ของการแก้ไข เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพจิตใจของหญิงตั้งครรภ์ซึ่งควรจะได้รับการดูแลที่ดี อันจะส่งผลกระทบกับบุตรทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

ผลของการแก้ไข ๑) ศาลเห็นสมควร หรือผู้มีส่วนได้เสียร้องขอต่อศาล เมื่อมีเหตุดังนี้

(๓) เมื่อมีหลักฐานจากแพทย์รับรองว่าจำเลยมีครรภ์ (๔) ถ้าคลอดบุตรแล้ว และบุตรนั้นอายุไม่ถึงสามปี

๒) หญิงที่ต้องโทษประหารชีวิต ถ้าตั้งท้องอยู่ต้องรอให้คลอดบุตรก่อน แล้วค่อยนำไปประหารชีวิต

วัตถุประสงค์ของการแก้ไข เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิผู้หญิงที่ตั้งท้องและให้โอกาสในการเลี้ยงดูบุตร และเป็นการเปิดโอกาสให้หญิงนั้นได้กลับตัวเป็นคนดี

ผลของการแก้ไข ๒) หญิงที่ต้องโทษประหารชีวิตถ้าตั้งท้องอยู่ให้รอไว้จนพ้นกำหนดสามปีนับแต่คลอดบุตรแล้วให้ลดโทษประหารชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต

๕. พระราชบัญญัติคำนำหน้านามหญิง

ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ มีผลบังคับใช้วันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๕๑

สาระสำคัญของกฎหมายเดิม หญิงที่ยังไม่มีสามีให้ใช้คำนำหน้านามว่า "นางสาว" และหากมีสามีให้ใช้คำนำหน้าว่า "นาง" ตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการแก้ไข เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญ และให้เกิดความเท่าเทียมระหว่างหญิงชาย

ผลของการแก้ไข หญิงอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป และยังไม่ได้สมรสให้ใช้คำนำหน้านามว่า "นางสาว" หากต่อมาจดทะเบียนสมรส สามารถเลือกใช้คำนำหน้านามว่า "นาง" หรือ "นางสาว" ก็ได้ตามความสมัครใจ

หญิงที่จดทะเบียนสมรสแล้ว ก็สามารถเลือกใช้คำนำหน้าว่า "นาง" หรือ "นางสาว" ได้เช่นกัน และหากหญิงที่จดทะเบียนสมรสแล้ว ต่อมาสิ้นสุดการสมรส ก็สามารถเลือกใช้คำนำหน้านามได้เช่นเดียวกัน

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๒๕๕ ถนนราชวิถี แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร. ๐ ๒๒๑๖ ๔๗๖๖
โทรสาร ๐ ๒๒๑๖ ๔๗๕๓